

Uvedení do základů teorie vedení společných operací

Autor článku ve své informační analýze postupuje od popisování operačních úloh, kde se věnuje představám operačních řešení těchto úloh, až po zkoumání základního předpokladu přijetí řešení. V následujících kapitolách 1. Společné síly nástroj politiky; 2. Společné operační prostředí a 3. Národní bezpečnostní výzvy nastiňuje, proč a v jakých podmínkách budou společné síly v budoucnosti nasazovány. Tento článek odráží společné operační prostředí jako oddělený, ale přitom společný doprovodný podklad.

Ing. Oldřich Socha, Institut doktrín Vyškov

Teoretická východiska (pro Armádu České republiky by mohla být nosná) objasňují různorodé aspekty pro vedení společných operací popisující, jak budou společné síly operovat v problematice, složité a měnící se budoucnosti charakterizované trvalými konflikty. Zatímco se teorie soustředí na budoucnost, mnoho z jejích zásadních pojetí je nadčasových. V budoucnu budou zřídka produktem vojenských úspěchů radikálně nové myšlenky, ale místo toho budou typické výsledky přizpůsobení těchto trvalých pravd novým požadavkům, podmínkám a schopnostem. Pro úspěch potřebujeme přizpůsobivé a přemýšlející profesionály, kteří rozumí schopnostem svých jednotek a jejich přínosu pro společné operace a umí použít tyto schopnosti pružným způsobem¹. Jsou to ty schopnosti, které umožní společným silám čelit širokému spektru výzev. Také potřebujeme profesionály, kteří rozumí síle společných sil a mohou sjednotit schopnosti jednotek k maximalizaci této síly. Především potřebujeme profesionály, kteří mají vštípen smysl pro odpovědnost a čest a jednají rozhodně i za nepřítomnosti dozoru a vedení.

Zkrátka, tato teorie představuje vizi pro budoucí společné síly. Považuji za vhodné si ji přečíst, přemýšlet o ní a užívat svůj úsudek při její možné realizaci.

Masarykovský ideál státu se primárně neváže na geografické hranice, ale hodnoty. Demokracie je diskuze, říkával a „... svobodně diskutovat spolu můžeme v rámci jakéhokoli prostoru, který onu svobodnou diskuzi umožňuje a garantuje ...“ Jeho ideál státu nás tak spojuje s Evropou i se Spojenými státy americkými (dále jen United States of America – USA). Význam obou těchto vazeb je pro nás stále klíčový. Na nich závisí uchování naší demokracie, nezávislosti a svobody. A o tom nás historie dostatečně naléhavě i krutě poučila.

Základním východiskem naší obranné strategie před současnými i budoucími hrozbami je aktivní účast v kolektivním systému obrany Aliance (dále jen North Atlantic Treaty Organization – NATO), který se opírá o silnou transatlantickou vazbu zemí Severní Ameriky a Evropy. Současné hrozby leží mnohdy daleko za našimi hranicemi, ale mají často přímý dopad na naši bezpečnost. Musíme být schopni jim společně čelit v místech, kde jsou takové akce plánovány a kde získávají podporu. A tato místa leží většinou daleko od našich hranic.

V takových operacích musíme být schopni dlouhodobě působit v míře, která je odpovídající velikosti naší země, ozbrojených sil i ekonomiky. Musíme být schopni nést svůj díl odpovědnosti na společné bezpečnosti, a to i mimo naše území, a tak přispět k naplnění principu nedělitelnosti bezpečnosti, který je základním stavebním kamenem Aliance.

Jednou z priorit ministra obrany Alexandra Vondry je příprava Bílé knihy o obraně, která by měla být dokončena a představena v první polovině roku 2011. Proto by tento koncept mohl být využit k definování a zdůvodnění role a funkce českých ozbrojených sil a kritérií a směrů rozvoje jejich schopností. Zároveň lze z tohoto konceptu vycházet při restrukturalizaci systému velení a řízení Armády České republiky (dále jen AČR) a reformy Ministerstva obrany (dále jen MO).

¹ „Cílem vašeho kurzu byla příprava vysoce kvalifikovaného důstojníka-manažera se všeobecným rozhledem, tvůrčím myšlením a schopnostmi umět se orientovat a hlavně rozhodovat v současném politicko-vojenském domácím i mezinárodním prostředí,“ NGŠ AČR armádní generál Vlastimil Pícek, Brno, slavnostní vyřazení absolventů 23. kurzu Generálního štábu, 24. 6. 2010

Základním konceptem tohoto dokumentu, zabývajících se možnou teorií pro společné operace, je popsat v několika článcích v širokých souvislostech vizi možného působení vojenských společných sil ve střednědobém výhledu v reakci na široké spektrum různých druhů bezpečnostních výzev. Toto pojednání by mělo usnadnit velitelům a štábům spojit a postupně adaptovat podle jedinečných požadavků každé operační situace některou kombinaci čtyř základních kategorií vojenských aktivit – boje, bezpečnosti, jednání a obnovy a rekonstrukce. Tato teorie vychází ze současných strategických směrnic (vize a strategie), ale protože se tyto zaměřují na budoucnost, lze předpokládat, že bude nutno teorii přizpůsobovat změnám vycházejícím při aktualizaci těchto směrnic.

Účelem tohoto konceptu je navrhnout směr rozvoje sil a experimentování nebo výzkumu a ulehčit tím nalezení rovnováhy mezi ambicemi AČR a jejím posláním:

1. ustanovením obecného rámce pro vojenské profesionály pro přemýšlení o budoucích společných operacích;
2. vizualizací budoucích společných operací pro politické činitele a ostatní zabývající se činnostmi a použitím armády;
3. ustanovením pojmové základny pro nižší doktríny;
4. motivováním a nasměrováním v oblastech studia, výzkumu (experimentování) a hodnocení společných doktrín a schopností.

Armáda České republiky (dále jen ČR) má jak aktivní, tak záložní součásti a civilní personál pozemních a vzdušných sil. Každý druh vojska nebo služby má své vlastní jedinečné tradice a schopnosti, kterými přispívá k všestrannosti, pružnosti a účinnosti společných sil. Na základě toho AČR společně podporuje a brání náš stát, jeho obyvatele, přítele a národní zájmy². Vždy usiluje o spolupráci s partnery, a v případě potřeby s nimi spolupracuje, ale bude připravena, když to bude nezbytné, jednat jednostranně k uhájení našich zásadních životních národních zájmů. Je schopna reagovat na krizové situace a pohromy s cílem zmírnit utrpení člověka a podporovat mír³. Když bude nezbytné, bude čelit a porazí ty, kdo ohroží naši státní bezpečnost. Spolu s ostatními vládními úřady a organizacemi ČR je zapojena do každodenního upevňování a rozšiřování vztahů s mezinárodními partnery. Touto spoluprací přispívá k vytváření a udržování stabilního prostředí⁴, zatímco souběžně odrazuje potenciálního protivníka od agrese.

Dnešní AČR je, já věřím, nejbojeschopnější v naší národní historii a její schopnosti poskytují důležité strategické výhody při řešení téměř jakékoli situace nebo střetu s potenciálním protivníkem. AČR může provádět operace svými taktickými jednotkami v celém jejich spektru. Její schopnosti plánovat a udržet svou vojenskou sílu i mimo republiku ve značných vzdálenostech zabezpečují splnění všech před ní postavených úkolů. Spojené zpravodajské schopnosti AČR zůstávají i nadále klíčovým faktorem jejího úspěchu v jakémkoli druhu vojenské operace.

Vojenský potenciál ČR je dnes dostatečný jak na zemi, tak ve vzdušném a kybernetickém prostoru. Jednotlivé druhy vojsk a služeb rozvíjejí své schopnosti a jsou způsobilé maximálně účinně působit v jejich příslušných doménách. Další strategická výhoda je možnost integrovat tyto různorodé schopnosti do celku, jehož schopnost je větší než pouhý součet jednotlivých částí a činí celek méně zranitelným.

Nicméně, to jsou naši lidé, kteří jsou nakonec naší největší výhodou. Jejich vlastenectví, výcvik, kázeň, vedení a schopnost přizpůsobit se jakékoli situaci nás dělá jak impozantním protivníkem, tak spolehlivým přítelem.

Schopnosti, které mají společné síly dnes, nebudou dostatečné, aby se vypořádaly s budoucími výzvami, jak jsou popsány v této teorii. Budeme potřebovat vyvinout nové schopnosti a měnit kapacity již existujících. Budeme potřebovat tvořit nové společné doktríny a doktríny druhů vojsk a služeb, taktiky, včetně operačních technik a procedur. Budeme potřebovat vyvinout nové metody pro integraci našich činností, a to jak vnitřních, tak s partnery. Budeme potřebovat změnu ve výběru, vzdělávání, výcviku, vybavení a vedení našich vojáků. Budeme potřebovat předvídat a tvořit novou organizaci armády. Budeme potřebovat vyvinout nové technologie a adaptovat existující na nové mise. Tuto teorii navrhuji k tomu, aby uspěla tento proces.

² „... potřebujeme profesionální, kvalifikovanou a efektivní armádu jako jeden ze základních atributů našeho státu.“ MO ČR RNDr. Alexandr Vondra při rozhovoru s prezidentem ČR Václavem Klausem 3. 9. 2010

³ „Obrana země, účast na zahraničních mírových misích, pomoc občanům při katastrofách a živelních pohromách, to jsou základní úkoly a povinnosti vás vojáků.“ MO ČR RNDr. Alexandr Vondra, Brno, slavnostní vyřazení absolventů vojenského vysokoškolského studia. 30. července 2010

⁴ KRÁSNÝ Antonín, SOCHA Oldřich Možné vlivy bezpečnostního prostředí na ČR a její ozbrojené síly. *Obrana a strategie*, č. 1, s. 10. Brno, 2006. ISSN 1214-6463

Vojenská věda pro společné operace je výchozí pro všechny ostatní vojenské doktríny AČR. To protože hovoří v rámci jasných pravidel a tvrzení, která jsou použitelná na široký okruh možných situací. Ta mohou být dále rozpracovávána v nižších společných operačních doktrínách a doktrínách druhů vojsk a služeb, které budou aplikovat obsáhlé myšlenky na více specifické situace. Přitom tuto teorii je nutno chápat, že jako příručka nepředepisuje detailně metody provedení a nezavádí ani autoritativní teorie.

1. Společné síly nástroj politiky

Základním účelem vojenského potenciálu je odradit možného protivníka nebo vést válku na podporu národní politiky. V rámci těchto funkcí je vojenský potenciál donucovací nástroj, navržený k tomu, aby dosáhl násilím nebo hrozbou silou toho, co jiné prostředky nemohou. I když vojenského potenciálu může být účelně využito v různých variantách mírových řešení širokého okruhu důležitých situací, mírové využívání vojenského potenciálu by i přesto nemělo ohrozit jeho konečnou schopnost vést válku.

V širším významu jsou společné síly jedním z několika nástrojů národní politiky a jsou udržovány, aby pomáhaly tvořit mezinárodní politické prostředí na podporu zájmů ČR. Základním požadavkem všech společných operací proto je pomáhat tvořit nebo podporovat podmínky, o které tato politika usiluje buď prostřednictvím donucování, nebo přesvědčování, kterým odpovídá na neočekávané krize nebo vhodné příležitosti, anebo které jsou součástí připraveného plánu. V případě války tento požadavek umožňuje dosáhnout úplnou porážku protivníka v bitvě a být efektivním politickým nástrojem. Společné síly musí poskytnout politickému vedení mnohem širší rozsah schopností než jen nadvládu v boji.

Armáda ČR je pouze jedním prvkem národní síly a navíc v komplexním prostředí budoucnosti zřídka uspěje sama. Společné síly budou typicky operovat spolu s dalšími vojsky států NATO a Evropské unie (dále jen EU), ale i vládními úřady a organizacemi ČR a partnerských vlád. Úspěch činností bude záviset na úspěchu této spolupráce. V závislosti na okolnostech mohou vést společné síly národní nebo mnohonárodní operace nebo mohou podporovat nevojenské organizace, obvykle vytvářením bezpečnostních podmínek, které jim dovolí činnost.

Vojenská akce má sklon být většinou viditelným a rizikovým výrazem národní politiky a jakékoli nasazení AČR, i pro mírové účely, má tendenci mít významnou domácí a mezinárodní odezvu. Z toho důvodu, kdykoli je to možné a vhodné, by společné operace měly být prezentovány široké veřejnosti nebo tato prezentace by mohla být zabezpečena prohlášeními méně hrožícími použitím národní síly.

Zatímco vojenský potenciál může významně přispívat k řešení některých politických problémů a někdy je pro tato řešení nutný, jen zřídka bude výsledek podle představ a bez neúmyslných a nevratných následků. Na světě navíc existuje mnoho problémů, pro které armády nejsou ideální řešením, nicméně mohou být použity, protože jejich připravenost, disciplína, zdroje a nasaditelnost z nich dělají nejvýhodnější možnost při výběru prostředků.

Jako nástroj politiky armády nikdy neoperují v politickém vakuu. Každý velitel musí přijmout realitu, že politické faktory budou vždy omezovat vojenské operace, někdy i za významnou cenu operační efektivity. Velitel společných sil musí přizpůsobit operace požadavkům politiky, ale i politika by se měla vyhnout takovým požadavkům, které společné síly nemohou na základě dosažených schopností naplnit. Sladění politického účelu a vojenských možností tak vyžaduje objektivní, otevřený a stálý dialog mezi politickými a vojenskými představiteli.

2. Společné operační prostředí

Na základě analýzy společného operačního prostředí⁵ se v této teorii předpokládají trendy, které budou vytvářet budoucí prostředí, v němž budou společné síly operovat. V druhém bodu článku jsou shrnuty závěry této analýzy. Výsledky popisují prostředí charakterizované nejistotou, složitostmi, rychlými změnami a trvalým konfliktem.

Budoucí společné operační prostředí bude odrážet jak trvalé, tak měnící se podmínky. Hlavním trvalým stavem je neovladatelná povaha mezinárodního politického systému, světa autonomních politik nepřetržitě usilujících o optimalizaci vlastního bohatství, bezpečnosti, možností a vlivu mezi sebou navzájem a systémem jako celku, omezeného jen jeho vlastními zdroji a působícími zájmy ostatních účastníků. Tyto entity sledují své jednotlivé zájmy prostřednictvím širokého rozsahu chování mezi sebou, od přátelské spolupráce k více či méně poklidné konkurenci až po přímý konflikt.

⁵ KRÁSNÝ Antonín, SOCHA Oldřich Operační prostředí. *Vojenské rozhledy*, 2007, roč. 16, č. 2, s. 51–65, ISSN 1210–3292

Budoucí operační prostředí se bude vyznačovat:

- nejistotou;
- složitostí;
- rychlou změnou;
- trvalým konfliktem.

Výsledkem je **komplexní interaktivní prostředí**, ve kterém jsou události velkou měrou nepředvídatelné a někdy si je nelze ani uvědomit. Politické entity se budou uchýlovat k agresí nebo hrozbám útoku k prosazení svých zájmů, některé bez váhání, pohotověji než jiné. Krize se budou vyskytovat uvnitř i mezi entitami, podle schopnosti přizpůsobit se tomuto prostředí. Přírodní síly a další náhodné události jen doplňují komplexnost prostředí. Při takových okolnostech je prostředí plné neshod a nejistoty. Běžně dochází k nedorozumění a špatným odhadům situace. Zanedbatelné události produkují nepřiměřené a často nezamýšlené následky. Proto se bude nevyhnutelně vyskytovat strategické překvapení.

Spíše než jako působení série izolovaných epizod, se mezinárodní vztahy rozvíjejí jako souvislé uspořádání, ve kterém je každá událost zformována těmi, které předcházejí, a profilována těmi, co následují. Konkurence a konflikty, jakmile začnou, často přežívají mimo jejich vlastní záměr nebo vliv jakéhokoli účastníka. V kontextu této trvalé spletnosti vztahů bude napětí, nestabilita, pohromy, krize a nevyhnutelnost konfliktů navyšovat možné požadavky na AČR a její odpovědnost.

Druhá trvalá podmínka bude **postavení ČR v globálních silách** s globálními zájmy. Česká bezpečnost a prosperita v globalizované budoucnosti budou propojeny nevyhnutelně i s ostatními státy. Spojené státy budou pokračovat v naplňování svého vytyčeného cíle stát se vůdčím národem, ve kterém ale bude velká část zbytku světa hledat stabilitu a bezpečnost. Úkolem Spojených států a jejich partnerských států proto bude pokračovat v ochraně a udržování globálního mírového systému vzájemně závislých sítí obchodu, financí, informací, zákonů a vlád. Udržování svobody akce a invaze po celém světě tak bude velkou bezpečnostní výzvou jak pro fungování tohoto mírového globálního systému, tak pro vedení vojenských operací. Toto bude vyžadovat neustálé jednání se všemi zainteresovanými zeměmi pro dosažení trvalé přítomnosti prostřednictvím rozmístění předsunutých sil.

Na základě tohoto požadavku je třetí podmínkou pro pokračování zapojení Armády ČR do vedení společných operací potřeba zabezpečení jejího provozu a udržitelnosti jejích jednotek nasazených kdekoli ve světě. Nejpravděpodobnější podnět vyžadující nasazení společných sil bude vycházet z úkolů, které plnily v minulých letech, a to na místech, kde již byly, ale také i kde ještě nebyly žádné síly nastálo umístěny. Schopnost ČR rychle navrhovat a plánovat síly včetně jejich zabezpečování a udržování v operaci kdekoli ve světě tak bude kriticky závislá na volnosti pohybu vzduchem a po mořích a na dostačující strategické a operační přepravě. Budoucí operační úspěchy budou také stále více závislé na využití kosmu a kybernetického světa. Poskytování adekvátní přepravy a udržování dostačující kontroly nad světovými „společnými“ oblastmi na moři, ve vzduchu, vesmíru a kybernetickém prostoru, které nepatří žádnému státu⁶, tak bude zůstat v popředí životní nezbytnosti budoucího modelu struktury společných sil.

Z podmínek, které se mění, je možná nejvýznamnější ta, co byla popsána jako „růst zbytku – The Rise of the Rest“⁷. Jde o zvýšení schopnosti ostatních států vyzvat Spojené státy ke globální nebo regionální akci k řešení složitých problémů. Vedení operací, schválených v zahraniční a obranné politice Spojených států pro minulé dvě dekády, které měly přinášet ekonomickou a vojenskou převahu, se již nepředpokládá. Ostatní státy, jako vyspělí vojenští konkurenti, mají být schopny vznést na Spojené státy významné oblastní vojenské výzvy k řešení v případě konfliktu.

⁶ Barry R. Posen definoval globální prostor jako oblasti vzduchu, moře a vesmíru které nepatří žádnému státu, což umožňuje přístup k velké části zeměkoule. „*Command of the Commons: The Military Foundation of U.S. Hegemony*,“ *International Security*, Vol. 28, No. 1 (Summer 2003), p. 8. Stejný popis může být aplikovaný na kybernetický svět, který poskytuje přístup k velké části celosvětových informací. Posen přisuzuje původ termínu Alfrédu Thayeru Mahanovi, který popsal moře jako „rozsáhlou společnou plochu, na které smějí lidé plout křížem krážem.“ *Vliv námořní velmoci na historii: 1660-1783*. (Boston: Little, Brown and Co., 1890), p. 25

⁷ Fareed Zakaria, *The Rise of the Rest*. *Newsweek*, 12. května 2008

Navíc různé druhy nestátních aktérů, často motivovaných extrémistickou náboženskou nebo etnickou ideologií, se objevují s některými pravomocemi států, ale s nedostatkem politické disciplíny požadované pro státní svrchovanost a odpovědnost. Mnoho z těchto entit již má nebo brzo by mohly mít schopnosti a kapacity prosazovat jejich zájmy ozbrojenými silami. Mnoho z těchto aktérů operuje přes státní nebo regionální hranice. Jen zřídka přijímají centralizovanou strukturu států, která by je mohla vystavit většímu vnějšímu tlaku, ale místo toho nabývají formu populárních hnutí nebo síťových struktur, obvykle posílených možnostmi Internetu.

Toto rozšíření sil ve stále více globalizovaném prostředí, uvnitř kterého někteří aktéři neuznávají a ani nejsou omezováni obecně uznávanou konvencí mezinárodního chování, velmi komplikuje předcházení konfliktům, včetně vedení a jejich řešení. Zároveň s osvětovým odbojem proti neschopnosti státu zvládat složitost moderních rizik drtí některé vlády a tím vytváří neúspěšné nebo upadající státy. Selhání států často nutí obyvatelstvo být více citlivé k společenským pohybům založeným na etnické nebo náboženské oddanosti. Tyto podmínky jsou příčinou humanitárních krizí a dokonce i vnitřních nebo mezistátních ozbrojených konfliktů.

Předvídatelnou budoucnost lze charakterizovat jako údobí trvalého konfliktu, stálé konfrontace mezi státy, nestátními aktéry a jednotlivými činiteli, stále více ochotnými použít násilí k dosažení jejich politických cílů.⁸ Nepravděpodobný je rozvoj budoucnosti jako ustáleného stavu míru přerušovaného odlišnými vlnami intenzivních konfliktů. Spíše budou dominovat významnější iniciativy zahraniční politiky, jako jsou hlavní určující boj (válka), strategické odstrašování, zahraniční humanitární pomoc, bezpečnostní spolupráce apod. To všechno jsou pravděpodobné aktivity, které se mohou objevit na globálním horizontu vleklého konfliktu. Takový zdlouhavý zápas neposkytuje sám o sobě rozhodné vojenské vítězství, ale přinejlepším bude často přizpůsoben nepřetržitému vedení bez závislosti na čase. Mnoho z těchto konfliktů může překročit národní, regionální, kulturní nebo bojující stranou kontrolované hranice, což komplikuje schopnost na ně reagovat.

Budoucí konflikt může vyplynout ze srážky politických zájmů mezi vládami, ale přinejmenším, tak jako v minulosti, je pravděpodobné propuknutí povstání uvnitř států, které může vzniknout z širší palety příčin, zahrnujících náboženské a etnické vášně, narušení funkce hranic, sociální zhroucení, korupci nebo neschopnost vlády a nedostatek přírodních zdrojů. Kromě toho, tak jak demografické, ekonomické a další jiné zákonitosti budou měnit geografické místo konfliktu a krize na celém světě, tak se pravděpodobně změní i požadavky států na znovu-přehodnocení celosvětového rozmístění jednotek jejich armád.

Přitom se prostředky vedení konfliktu stávají více smrtící, všudypřítomné a snadno použitelné. Pokročilé zbraně, bývalý monopol průmyslově vyspělých států, i přes bránění v jejich získávání a odmítání zvyšování jejich schopností, se stále více stávají dosažitelné pro rozvojové státy a nestátní aktéry. Možné rozšíření zbraní hromadného ničení, zvláště šíření jaderných zbraní u stále se zvětšujícího počtu států a nestátních činitelů, je nebezpečné, a mohlo by významně komplikovat jakoukoli budoucnost použití armád. Jaderné zbraně zůstávají jednou z potenciálně existenciálních hrozeb ve světě.

Stále levnějším zpřístupňováním vesmíru a vyvíjením protisatelitních a kosmických zbraní se začaly vyrovnávat síly na světové scéně. Využívání a ovládnutí vesmíru jak pro civilní, tak pro vojenské účely se stává stále více konkurenční oblastí. Podobně rychlý technologický vývoj kybernetických schopností a relativně nízké ceny pro jejich získání dovolí státům, nestátním aktérům a dokonce jednotlivcům hrozit rozvrácením armádních ekonomických a dalších digitálních sítí kdekoli ve světě.

Následkem urychlování naplňování principů transparentnosti a souvislosti se tradiční vojenské operace stávají stále více citlivé pro domácí a mezinárodní všeobecné vnímání a postoje. Díky velkému úsilí mediálního pokrytí a narůstání všudypřítomnosti osobních komunikačních zařízení může velká část obyvatelstva sledovat události, o nichž se dříve mohla dozvědět jen po jejich uskutečnění, pokud se o nich vůbec dozvěděla, podrobně a prakticky v reálném čase. Bezpečnost operací navíc komplikuje narůstající riziko otevřenosti obracející to, co by dříve bylo bezvýznamnými vojenskými incidenty, na strategicky významné události. Otevřenost bude vyvolávat větší tlak na velitele všech úrovní než kdy předtím, jejich každé rozhodnutí a akce budou podrobně zkoumány a posuzovány v reálném čase médií, jejichž nezávislý přístup k informacím bude prakticky neomezen.

Větší propojení s děním a manipulace s informacemi od různých aktérů, z nichž někteří nebudou váhat použít dezinformaci k dosažení svých cílů, dělá obyvatelstvo snadno ovlivnitelné. Potenciální protivníci již rozpoznali strategický význam dezinformace a budou pokračovat ve vývoji a zavádění stále více důmyslných metod v této oblasti boje. Ovliv-

⁸ Bojový řád FM 3-0, *Operace* (Washington: Headquarters, Department of the Army, únor 2008), předmluva

ňování veřejného mínění na bojové události tak bude pro společné síly stále důležitější a ještě těžší. Velitelé, dokonce i na nižších úrovních, budou sami opatřovat a jako uživatelé formovat a předkládat informace o událostech spojených s plánováním a vedením operace.

Problém formulování informací bude ještě ztížen měnícími se „západními“ postoji na použití vojenské síly. Nepříznivé vizuální vyobrazení lidského utrpení může vytvořit tlak k odvedení společných sil k humanitárním aktivitám na jedné straně až po omezení použití smrtící síly na straně druhé. Tato kombinace by mohla snižovat bojovou připravenost ještě před konfliktem a je rizikem úplného selhání dřívějších spojení.

Další zrychlující se změnou operačního prostředí je pokračující urbanizace, která je následkem přírůstku obyvatelstva v městech a rozpínání jejich přilehlých předměstí. Takové předměstské prostory, zvláště u mnoha rozrůstajících se měst rozvojového světa, které se nacházejí na pokraji společenského úpadku, mohou být vhodným prostředím pro choroby, zločin, zrod radikálních ideologií a občanských konfliktů. Města také prezentují velké ohrožení pro provádění vojenských operací. Operování v městském území, jak bojové, tak nebojové, vyžaduje větší množství pozemních sil než operace v prakticky jakémkoli jiném typu terénu. Mimo to boj ve městě představuje těžké vojenské ztráty, přinejmenším mezi pozemními silami. Může mít za následek i značné civilní oběti a těžká vedlejší poškození. Zvláště když protivníkem jsou domácí nepravidelné síly ochotné záměrně využívat ukrytí poskytované mezi civilním obyvatelstvem jako ochranu před odhazením a útokem.

Snižující se možnost vstupu je dalším možným problémem, který lze předvídat v budoucím operačním prostředí. Citlivost na zahraniční vojenskou přítomnost se neustále zvyšuje. Spojenci svým váháním s podporou vstupu, z různých důvodů, mohou dokonce vstupu zamezit nebo jej oslabit. Omezený přístup bude komplikovat zabezpečení nasazených předsunutých sil. Jde o kritickou stránku minulých i nynějších vojenských strategií, která si vynutí nové přístupy a rychlou reakci na světové vývojové trendy, právě tak jako více masivního využívání existujících schopností operovat na moři, ve vzduchu, vesmíru a kybernetickém prostoru. Zajištění přístupu a využití přístavů, letišť, zahraničního vzdušného prostoru, pobřežních vod a národní hostitelské podpory v potenciální oblasti odpovědnosti bude úkol, který bude vyžadovat aktivní mírové jednání se státy v nestabilních oblastech. Ve válce tento úkol může vyžadovat schopnosti k násilnému vstupu a k tomu, aby nasazené síly obsadily a udržely prostor i přes ozbrojený odpor.

Řešení mnoha úkolů, zvláště v rozvojovém světě, bude nakonec vyžadovat ustavení nebo obnovení legitimacy původních vlád, což nemohou jednotlivé státy dosáhnout jednostranně. Toto vyžaduje schopnost sil spolupracovat s partnery ke zlepšení jejich schopností. Společné síly budou muset téměř vždy samy přicházet na to, jak působit s domácí armádou a bezpečnostními silami, za jejichž chování budou právem či neprávem odpovědné.

Teoreticky může budoucí operační prostředí produkovat více podnětů, než je v možnostech a schopnostech jakéhokoli státu a jeho armády na ně efektivně reagovat. Toto má dva průvodní jevy. První je utváření vývojových trendů krize profesionálními aktivitami tak, že nedosáhne rozměrů vyžadujících rozsáhlejší nasazení společných sil. Druhou důležitou stránkou je ustanovení zákonného zřízení spolupracujícího bezpečnostního uspořádání pro udržování bezpečnosti a stability. Oba mají za následek zmenšení nutnosti použití společných sil pro mírové zapojení.

Společně budou tyto trvalé a měnící se podmínky prezentovat různé druhy komplexních bezpečnostních výzev, včetně ozbrojeného útoku a hrozby útokem, nárůstu extremistických ideologií a činností, pádů vlád, přírodních nebo člověkem zaviněných pohrom a porušování mezinárodních dohod. Zdolávání těchto výzev bude často převyšovat schopnosti jakékoli jednotlivé vládní instituce, včetně společných sil. Úspěch budoucích typicky vojenských operací bude vyžadovat integrovanou aplikaci všech nástrojů národní síly. Proto je potřeba, aby budoucí síly AČR byly schopny operovat jako vojenský prvek integrovaných mnohonárodních úkolových uskupení nebo přinejmenším v úzké součinnosti s dalšími vládními institucemi.

V globalizovaném světě bude většina takových operací ovlivňována působením rozmanitých mezinárodních investorů, vytvářejících politické nebo i operační potřeby pro působení ve shodě s mezinárodními partnery. Takto dohodnuté akce se obtížně řídí, mnohem hůř než jednostranné národní akce a obvykle vyžadují významné kompromisy pro udržování jednoty. V mnoha, ale spíše ve většině případů může být pak ještě víc obtížné dosažení společného porozumění podstaty a příčiny problému. Určitě musí předcházet souhlas s řešením. Následkem toho budou budoucí společné operace vyžadovat daleko větší kulturní připravenost příslušníků vojenských sil a jejich větší toleranci jak k neúčinnosti, tak k omezování operační volby jako ceny za úzkou meziagenturní a mnohonárodní spolupráci.

3. Národní bezpečnostní výzvy

Podmínky a trendy, které byly identifikovány v rámci společného operačního prostředí a shrnuty v předcházejících bodech článku, předpovídají pět přímých národních bezpečnostních výzev, u nichž v budoucnu přichází v úvahu nasazení společných sil. Toto nejsou nové výzvy. Jsou to přirozené produkty tolerovaného politického prostředí, které ale budou v budoucnu vykazovat nové rysy. Žádná z těchto výzev není pouze vojenský problém. Všechno to jsou národní problémy vyžadující použití všech prvků národní síly. Jednotlivé koncepty společných operací budou detailněji určovat společný příspěvek pro vypořádání se s každou z těchto výzev.

Pět přímých národních bezpečnostních výzev, u nichž v budoucnu přichází v úvahu nasazení společných sil:

- vyhrát národní války;
- odradit potenciální protivníky;
- rozvíjet spolupráci v bezpečnostní oblasti;
- bránit vlast;
- reagovat na občanské krize.

Vítězné národní války zůstávají prvotní výzvou a základním smyslem pro udržování schopností a věrohodnosti armády⁹. V budoucnu, tak jako v minulosti, může mít válka rozmanité formy. Může vypuknout mezi dvěma nebo mezi více státy nebo nestátními entitami se schopností vést válku. Může mít formu klasické války mezi státy, povstání nebo občanské války. Cíl může být v rozsahu od přímého vítězství (dobytí) nebo revoluce k odtržení se z minulého celku až po odejmutí omezených politických, zeměpisných nebo ekonomických výhod. Bojovníci (kombatanti) mohou být zařazeni v rozmezí od regulérních armád států až po polovojenské nebo nepravidelné síly. Mohou operovat v identifikovatelných vojenských formacích používajících pokročilých bojových platform (tanky, letadla, lodě apod.) nebo mohou být velkou měrou nerozeznatelní od civilního obyvatelstva. Mohou používat metody v rozsahu od taktiky společných úkolových uskupení až k partyzánské válce, terorismus, sabotáže, podvracení, nekonvenční bojovou činnost nebo další metody obvykle považované za „neregulérní“. Tento kompletní sortiment metod bude dosažitelný jak pro stát, tak pro nestátní protivníky a bude pravděpodobně používán v nějaké kombinaci.

Vedení války (boj) proti regulérním silám suverénního státu používá ověřené prostředky a metody, které mohou být nazývány konvenčním nebo regulérním konfliktem, zatímco vedení operací proti převážně nepravidelným silám může být nazýváno asymetrickým konfliktem.

*K popisu základních typů bojové činnosti vedené mezi existujícími vojenskými silami je používáno několik termínů. Asi nejběžněji užívaný termín **konvenční konflikt** popisuje vedení války (boje) podle ustanovených konvencí. V tom případě lze odvodit, že konvenční síly jsou¹⁰:*

1. síly schopné vedení operací s použitím konvenčních zbraní;
2. síly jiné než síly určené pro speciální operace.

Vycházíme-li z této definice, konvenční vedení války (boje) by tak zahrnovalo neregulérní (asymetrickou) bojovou činnost, kterou ale nevedou speciální operační síly.

„Doktrína pro ozbrojené síly Spojených států“ užívá termín tradiční válka, který je charakterizován jako „konfrontace mezi národy (státy) nebo koalicemi/spojenci národů (států). Tato konfrontace typicky zahrnuje od malé až po svým rozsahem velké vynucovací vojenské operace, ve kterých protivníci používají proti sobě navzájem různé druhy konvenčních vojenských schopností ve vzduchu, na zemi, na moři, ve vesmíru a informačním prostředí. Cílem je

⁹ *Hlavní bojové operace* (v2.0, prosinec 2006) a *Asymetrický konflikt* (v1.0, září 2007), společné operační koncepce ozbrojených sil USA zaměřené na válečné výzvy. Společná operační koncepce ozbrojených sil USA *Operace vojenské podpory stabilizace, bezpečnosti, obnovy a rekonstrukce* (v2.0, prosinec 2006) popisuje vojenské akce v souvislosti s širokým okruhem situací, které způsobují nestabilitu, včetně vzpoury a frakcionářského konfliktu.

¹⁰ *DOD slovník vojenských výrazů*, <http://www.dtic.mil/doctrine/jel/doddict/> zpřístupněný 8. října 2008

porazit protivníkovy ozbrojené síly, zničit protivníkovy válečné kapacity, anebo uchopit nebo udržet území za účelem přinutit protivníkovu vládu nebo politiky ke změně.“ (Washington: Sbor náčelníků štábů, 14 květen 2007), str. I-6. Tradiční boj nicméně naznačuje vojenské metody založené na starodávné kulturní historii, která běžně zahrnovala asymetrické vedení boje a která má jen málo společného s budoucím vedením boje mezi pravidelnými armádami. Rregulérní vedení války předpokládá boj mezi regulérními armádami států, ačkoli lze těžko najít historický příklad kompletně regulérní války.

Slovo regulérní je definováno jako „týkající se, nebo představující stálou armádu státu (pravidelné vojsko, vojáci z povolání)¹¹.“ Porovnáním toho všeho můžeme definovat: nepravidelné síly – jako ozbrojené jednotlivce nebo skupiny, kteří nejsou příslušníky regulérních ozbrojených sil, (policisté, nebo další vnitřní bezpečnostní síly). Logickou alternativou regulérního vedení války je neregulérní vedení války – jako násilný zápas mezi státy a nestátními aktéry za legitimitu a vliv na příslušné obyvatelstvo. Neregulérní vedení války preferuje nepřímý a asymetrický přístup, protože to umožňuje použít kompletní spektrum vojenských a dalších kapacit za účelem rozložit protivníkovy síly, vliv a vůli. [DOD Dictionary] Všechny tyto body ukazují na marnost pokoušet se popsat vedení války v rámci určovacích kategorií.

Jako novější tendence se rýsuje preference působení prostřednictvím partnerů, založená na podpoře obyvatelstva před pouhou porážkou bojových sil protivníka. Dokonalé a jasné rozlišení bude existovat opět jen zřídka. Tak jako v minulosti se budoucí konflikt objeví jako směs zahrnující různorodé, dynamické a souběžně probíhající kombinace organizací, technologií a technik, které nelze kategorizovat¹². Lze očekávat, že pravděpodobný protivník bude prosazovat a přijímat jakékoli metody a prostředky, které mu dají relativní výhodu ve vztahu k našemu vojenskému potenciálu, včetně metod, které zcela poruší přijaté zákony a konvence války.¹³ Dokonce lze očekávat, že i pokročilý vojenský potenciál může přijmout metody, které budou podle „západních“ standardů považovány za „neregulérní“, zatímco nestátní aktéři budou stále více získávat a využívat „regulérní“ vojenské schopnosti. Spíše než pokus o porážku našich společných sil v rozhodné bitvě, přichází v úvahu i u vojensky významných států, že využijí stále lacinější a dostupnější smrtící zbraně pro svou strategii eroze, zaměřené na oslabení politických rozhodnutí tím, že způsobí jednorázově velké ztráty na životech¹⁴.

V extrému by jakákoli z těchto forem mohla zahrnout použití zbraní hromadného ničení. Takové použití, zvláště jaderných zbraní, by pravděpodobně dramaticky změnilo strategickou a operační souvislost konfliktu. Jakákoli forma války pravděpodobně zahrne i ideologický prvek „válku myšlenek“, který by mohl být hlavním anebo přinejmenším důležitým rysem zápasu. Nakonec jakákoli budoucí válka bude pravděpodobně vyžadovat využití kybernetického prostoru a ve válce mezi vyspělými státy může zcela obsáhnout kosmické operace.

Stupnice vedení války může být v rozsahu od limitovaných úderů nebo přepadů až po dlouhodobé nebo ve více oblastech vedené válečné tažení. Při existenci pravděpodobně omezeného počtu stálých zahraničních základen a rozšíření různých typů velmi nebezpečných zbraní může budoucí vedení války vyžadovat násilný vstup do prostoru operace a utkat se s významným odporem. Jak vlastní operace, tak i operace protivníka se mohou zaměřit na soupeřovo civilní vedení, národní vůli a občanskou infrastrukturu, která podporuje jeho bojové síly. Z toho důvodu, tak jako v minulosti, si tedy může i budoucí válka klást požadavky na obnovení veřejného pořádku a služeb a opětovné vystavění poškozené infrastruktury.

¹¹ Merriam-Webster's Online Dictionary, <http://www.merriam-webster.com> zpřístupněný 8. října 2008

¹² Frank G. Hoffman, *Konflikt ve 21. století: Vznik hybridních válek* (Arlington, VA: Potomac Institute for Policy Studies, prosinec 2007) – smíšené hrozby, plné spektrum různých režimů boje, včetně konvenčních schopností, asymetrické taktiky a formace, teroristická jednání včetně nevybíravého násilí, nátlaku a kriminálního porušování pořádku. Hybridní války mohou být vedené jak státy, tak různými nestátními aktéry.“ [str. 8.]

¹³ Včetně vymezení populárního termínu *asymetrické vedení války*, jako „ozbrojený konflikt mezi válčícími stranami majícími rozdílné silné a slabé stránky.“ Dictionary, http://en.dictionary.org/wiki/asymmetric_warfare zpřístupněn 8 říjen 2008

¹⁴ V klasické vojenské teorii je termín strategie oslabování, který je v rozporu se strategií úplného zničení. Hans Delbrück. *Historie vojenského umění v rámci politické historie*. Walter J. Renfro, mladší (Westport, CT: Greenwood Press, 1985), sv. 4, kap. IV

Navzdory této široké variabilnosti všechny války sdílejí stejnou základní podstatu. V jakékoli formě nebo souvislosti je válka vzájemné násilí organizované pro dosažení politických cílů. Je to v podstatě násilný zápas mezi úmysly protivníka a nezávislým prosazováním své vůle, kde se každý navzájem pokouší vynutit si politické cíle násilím přímo na druhém nebo na porobeném obyvatelstvu. Tento zápas je kombinací fyzických, duševních a mravních stránek. Jde současně o střet skutečných schopností materiálních prostředků (zbraní), vybavení a zásobování a intelektu projeveného ve strategiích, operačním umění, taktice, rozhodnosti a morálce stojících proti sobě. Válka není proto akcí proti neživému objektu, ale je „vždy srážkou dvou živoucích sil“¹⁵. Tato na sebe vzájemně působící kvalita, jak se každá válčící strana dokáže adaptovat na akce druhé strany, dělá válku dynamickým procesem iniciativ a schopnosti reagovat.

Jako politika vedená s použitím zbraní není válka záležitost oddělená, ale vykazuje konflikt, nejistotu, komplexnost a přizpůsobivost, které jsou běžné u všech činností vzájemného politického ovlivňování. Jako násilná forma politiky inklinuje válka k projevům všech těchto charakteristických znaků v rámci mimořádných opatření. Válce přidává smrtící síla a schopnost ničení vlastnosti, které odlišují válku od dalších forem politického vzájemného působení a které mají významný psychologický dopad na lidi, kteří ji zažijí. Protože válka vyjadřuje srážku nepřátelských úmyslů, je lidské měřítko nejdůležitější. Válka může zahrnout použití vyspělých technologií, ale ty jsou používány lidmi, a proto je veškerá činnost vystavena rozmarům lidského chování v podmínkách extrémního nebezpečí a tlaku. Jakýkoli přístup k válce (boji), má-li být úspěšný, se proto musí shodovat s tímto základním poznáním.

Při přípravě čelit výzvám budoucí války stojí armáda před těžkým rozhodováním. Hlavní válka proti jiné vojenské síle nebo skupině sil představuje největší potenciální ohrožení státní bezpečnosti, ale v časovém rámci této koncepce je méně pravděpodobná než jiná forma konfliktu. Na rozdíl od toho, jsou další formy války téměř zaručeny a ve skutečnosti aktuálně pokračují, ale vznik stejné existenční hrozby jako u hlavní války je u nich nepravděpodobný.

Jistou cestou jak přivolat ohrožení je být na ně nepřipravený. Česká republika musí udržovat své schopnosti v co nejširším možném rozsahu konvenčního vedení války, i když se mezitím připravuje na vedení méně konvenčních operací. Vzhledem k tomu, že schopnosti optimalizované pro jeden z těchto požadavků mohou být nevhodné pro jiný, jsou netradiční rozhodnutí nevyhnutelná. Základním požadavkem proto zůstává, že AČR musí být schopna operovat v kompletním rozsahu potenciálních konfliktů.

Vyhnout se válce je obvykle výhodnější než ji vést. Z toho důvodu, zatímco význačným úkolem pro vojenské síly je vést válku, společné síly musí také přispívat k zápasu s dalšími kritickými bezpečnostními výzvami¹⁶.

Obrana celostátních zájmů vyžaduje nejen schopnost zvítězit v konfliktu, ale také odradit potenciálního protivníka, který by mohl ohrozit životní zájmy státu nebo jeho partnerů¹⁷. Tyto hrozby by mohly být v rozsahu od přímého útoku až k méně otevřené agresivní akci, která nicméně ohrožuje životní národní zájmy. Odstrašování má přesvědčit potenciální protivníky, aby neprováděli ohrožující akce a má ovlivnit jejich rozhodování. To vyžaduje přesvědčit tyto protivníky, že jimi zamýšlená akce nedosáhne požadovaného výsledku, že cena akce bude příliš vysoká, nebo že přijatelné situace může být dosaženo bez nepřátelské akce nebo jakoukoli kombinací přesvědčování v rámci těchto tří oblastí. Kvůli vážnosti potenciálního nukleárního útoku od stále se zvětšujícího počtu účastníků možného konfliktu, udržujících si schopnost věrohodného nukleárního zastrašování, zůstává odstrašování zvláštní státní bezpečnostní nutností.

Státní a nestátní hrozby mohou být odrazeny, i když pozdější odstrašování může být víc obtížné a komplikované. Odstrašování musí být zaměřeno na to, jak během míru předejít válce a během války předejít jejímu vystupňování. To zahrnuje ovlivňování jakéhokoli rozhodování protivníka, a to svými postoji, vyjednáváním a aktivitami zaměřenými na udržování věrohodné obrany a ofenzivních schopností. Mohou dodatečně zahrnovat více specifických aktivit, jako je soustředění se na konkrétního protivníka, například provedením nebo účastí na aktivní odstrašovací kampani nebo pružným zastrašováním podle nastalé situace, jako odpověď na specifické hrozby.

¹⁵ Carl von Clausewitz, *Ve válce*, Michael Howard a Petr Paret (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1976), str. 77

¹⁶ „Poučení z historie víme, že svoboda není darem. Musíme o mír pečovat a bez váhání podnikat všechny kroky nutné k jeho udržení. Bezpečnost a obrana naší vlasti je dnes zajištěna nejen silami našich ozbrojených sil, ale také spojeneckými svazky. Mírové mise a vojenské operace, kterých se vojáci Armády České republiky ve světě účastní, přispívají v důsledku ke stabilitě a míru i pro naši zemi.“ místopředseda vlády a ministr obrany Martin Barták, Brno, při příležitosti 65. výročí ukončení druhé světové války a 10. výročí vzniku integrovaného záchranného systému Jihomoravského kraje, 6. 5. 2010

¹⁷ *Doktrína společných odstrašovacích operací ozbrojených sil USA* (verze 2.0, prosinec 2006) diskuze o armádě příspěvek k problému strategického odstrašování

Od té doby, co se odstrašování uskutečňuje pouze v mysli druhých, je často nemožné vědět, zdali je úspěšné, ale i když selže, má sklon být nezaměnitelné. Akce potenciálního protivníka jsou ovlivnitelné nejen vnějšími zastrašujícími prostředky, ale také jinými faktory včetně jeho vlastní kultury a hodnotového systému jeho společnosti a politického vedení, faktory, které často nejsou správně chápány vně zmíněné společnosti. Odstrašování se tak v budoucnu stává ještě víc komplikované podle toho, jak vzrůstá mnohotvárnost potenciálního útočníka. Akce, které odradí jednoho potenciálního protivníka, mohou mít mnohem menší účinek na jiné, nebo je mohou dokonce povzbudit. Mohou být dokonce i rozdílně vnímány stejným potenciálním protivníkem za různých okolností.

Ze všech těchto důvodů je zásadním požadavkem rozvíjení lepších způsobů jak odhadnout efektivitu úsilí prostředků zastrašování. Protože budoucí hrozby mohou stále víc přesahovat regiony, budou společné odstrašovací aktivity pravděpodobně vyžadovat i spolupráci sdružených bojových velitelství.

- V globalizované budoucnosti charakterizované společným operačním prostředím bude narůstat důležitost rozvoje bezpečnostní spolupráce udržováním nebo zesilováním globálního bezpečnostního rámce ČR a jejich partnerů¹⁸. Bezpečnostní spolupráce vyžaduje komplexní soubor nepřetržitých, dlouhodobých a integrovaných akcí mezi ČR a širokým spektrem mezinárodních vládních a nevládních partnerů, které udržují nebo posilují stabilitu, zabezpečují prevenci nebo zmírňují krize a napomáhají dalším operacím, když ke krizi dojde. V podstatě to je výzva k podpoře příznivého bezpečnostního prostředí¹⁹ a budování pevného základu pro efektivní reakce na krize. To může zahrnovat zesilování bezpečnostní pozice ČR v regionu, rozvíjení spojených a vlastních schopností pro sebeobranu a mnohonárodní operace, maření vzniku specifických státních a nestátních hrozeb, zmírňování podmínek, které tvoří základ nestability, a zlepšování opatření bezpečnostní spolupráce pro širokou mnohonárodní spolupráci. Tak jako odstrašování, může bezpečnostní spolupráce omezit šance na vznik konfliktu, přičemž ale, na rozdíl od odstrašování, nezahrnuje hrozbu silou. Bezpečnostní spolupráce a odstrašování by se měly doplňovat a sledovat samostatné cíle, které však společně přispívají k bezpečnosti a prevenci konfliktů.
- Hlavní povinností AČR je bránit vlast. Obrana vlasti je ochrana svrchovanosti ČR, území, jejího obyvatelstva a kritické infrastruktury proti vnějším hrozbám a útokům nebo dalším hrozbám podle nařízení odpovědných vedoucích státních orgánů. Obrana vlasti zahrnuje široký okruh aktivních a pasivních opatření prevence, zabránění, zmaření a zmírnění efektu útoku. Mezní obrana vlasti znamená jednoznačně válku, ale také vyžaduje významné schopnosti a činnosti ještě před válkou. Odstrašování a bezpečnostní spolupráce přispějí k obraně vlasti zabráněním útoku, ale mají v sobě odlišné bezpečnostní výzvy. Vlast může být ohrožena v rozsahu od řízených střel nebo jiných útoků pokročilých pravidelných vojenských sil až po teroristické útoky, přičemž jakákoli z těchto hrozeb může zahrnout použití zbraní hromadného ničení nebo kybernetický útok.

Obrana vlasti obecně vyžaduje zavedení aktivní, vrstvené obrany, která má za úkol zabránit ohrožení, a to, bude-li to možné, z jakéhokoli místa na světě. Obrana vlasti vyžaduje významné mezirezortní zapojení, právě tak jako spolupráci s mezinárodními partnery k znemožnění rozvoje hrozeb již v jejich počátku.

- Česká republika nevyhnutelně nalezne vše nezbytné k tomu jak reagovat na různé druhy společenských krizí, svým působením ve prospěch ulehčení lidského utrpení a obnovy fungování společnosti, nejčastěji formou podpory státních úřadů. **Společenské (státní) krize** zahrnují jakýkoli typ rozpadu fungování státu následkem jakékoli přírodní nebo lidmi způsobené pohromy, občanskými nepokoji nebo podmínkami v dané oblasti, které vytvářejí významnou hrozbu pro lidské životy nebo veřejnou sociální péči. Mohou být zahraniční nebo domácí, mohou se vyskytovat nezávisle jako živelní pohromy narušující jinak fungující společnost nebo v souvislosti s konfliktem jako utrpení šířené při národních nepokojích a povstáních.

Bezpečnost může být často ovlivněna krizovou situací vzniklou následkem selhání společenského řádu, a to, i když do ní není zapojen žádný vojenský protivník, dokonce i když státní krize nastane nezávisle na existujícím konfliktu, je zde často riziko, že násilný konflikt by mohl přerůst v narušování veřejného pořádku a strádání obyvatel. Tato výzva se může stát v budoucnu pravděpodobně nejběžnější výzvou, podle toho, jak stále více států nebude schopno zvládat demografické změny a vývojové tendence v oblasti přírodních zdrojů.

¹⁸ Společná operační doktrína ozbrojených sil USA *Vojenský přínos v oblasti bezpečnostní spolupráce* (v 0.99, březen 2008) popisuje společnou roli v ustanovení bezpečnostní spolupráce

¹⁹ KRÁSNÝ Antonín, SOCHA Oldřich *Možné vlivy bezpečnostního prostředí na ČR a její ozbrojené síly*, Obrana a strategie, Brno, 2006, č. 1, 10 s., ISSN 1214-6463 – popisuje hrozby a rizika pro ČR, včetně jejich vojenských důsledků

Pro bojová velitelství nejsou tyto podněty jednotvárné, některé z nich budou vyžadovat soustředění činnosti téměř výlučně na bezpečnostní spolupráci nebo odstrašování, zatímco další je budou ve skutečnosti zaměstnávat vedením boje. Téměř každá mise přidělená společným silám bude odrážet jednu nebo více těchto výzev.

Podle toho musí být budoucí společné síly schopny reagovat na neočekávané události a být připraveny na vypořádání se se všemi z těchto výzev, a to kdekoli na světě, potenciálně po krátkém varování a po neurčitou dobu trvání mise. Konkrétní čas, místo a formu jakékoli jednotlivé výzvy bude prakticky nemožné předpovídat, přinejmenším čas k přípravě a rozvinutí sil přesně stanovených pro řešení této hrozby. Jakákoli z těchto výzev, přicházejících v úvahu, vyžaduje od společných sil zplánování a zabezpečení udržování své přítomnosti ve velkých vzdálenostech od mateřské země, a to po významnou dobu trvání. Situaci bude ztěžovat skutečnost, že každá výzva bude mít tendenci vyvíjet se v čas. Závěrem lze říct, že příprava na kteroukoli výzvu nebude bezpodmínečně připravovat společné síly na další.

Další pokračování uvedení do základů teorie vedení společných operací vyjde v časopise Doktríny číslo 1/2011 (kapitola 4. Společné operace jako integrace a přizpůsobování bojových a nebojových činností; kapitola 5 Základní kategorie vojenských aktivit a kapitola 6 Společná operační pravidla), ve kterém budou popsány základy teorie vedení společných operací a úloha společných sil ve všeobecných podmínkách. V navazujícím čísle 2/2011 časopisu (kapitola 7. Význam pochopení teorie vedení společných operací a kapitola 8 Rizika přijetí této teorie) budou analyzovány základní předpoklady a rizika spojená s vedením společných operací.

Literatura:

KRÁSNÝ, Antonín, SOCHA, Oldřich. Možné vlivy bezpečnostního prostředí na ČR a její ozbrojené síly. *Obrana a strategie*. Brno, 2006, č. 1, 10 s., ISSN 1214–6463.

KRÁSNÝ, Antonín, SOCHA, Oldřich. Operační prostředí. *Vojenské rozhledy*. 2007, roč. 16, č. 2, s. 51–65, ISSN 1210–3292.

POSEN, B. R. *Command of the Commons: The Military Foundation of U.S. Hegemony*. International Security, Vol. 28, No. 1 (Summer 2003), p. 8.

MAHAN, A. T. *Vliv námořní velmoci na historii: 1660-1783*. (Boston: Little, Brown and Co., 1890), p. 25.

ZAKARIA, Fareed. *The Rise of the Rest*. Newsweek, 12. května 2008.

Bojový řád FM 3-0, *Operace* (Washington: Headquarters, Department of the Army, únor 2008).

Společné operační koncepce ozbrojených sil USA *Hlavní bojové operace* (v2.0, prosinec 2006) a *Asymetrický konflikt* (v1.0, září 2007).

Společná operační koncepce ozbrojených sil USA *Operace vojenské podpory stabilizace, bezpečnosti, obnovy a rekonstrukce* (v2.0, prosinec 2006).

DOD slovník vojenských výrazů, <http://www.dtic.mil/doctrine/jel/doddict/>.

Merriam-Webster's Online Dictionary, <http://www.merriam-webster.com>.

HOFFMAN, F. G. Konflikt ve 21. století: *Vznik hybridních válek* (Arlington, VA: Potomac Institute for Policy Studies, prosinec 2007).

Dictionary, http://en.diction.org/wiki/asymmetric_warfare.

Delbrück, Hans. *Historie vojenského umění v rámci politické historie*, Walter J. Renfro, mladší (Westport, CT: Greenwood Press, 1985), sv. 4.

Clausewitz, C. *Ve válce*, Michael Howard a Petr Paret (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1976).

Doktrína společných odstrašovacích operací ozbrojených sil USA (v2.0, prosinec 2006).

Společná operační doktrína ozbrojených sil USA *Vojenský přínos v oblasti bezpečnostní spolupráce* (v0.99, březen 2008).